

GÜVENİLİR TÛCCAR

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ

Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) rivâyet edildiğine göre Peygamber (s.a) şöyle buyurdu: **“Doğru sözlü, dürüst ve güvenilir tâcir, peygamberler, siddîklar ve şehitlerle beraberdir”**⁶⁴.

64 Tirmizî, Büyü, 4; İbn Mâce, Ticârât, 1; Dârimî, Büyü, 8.

AÇIKLAMA

Sözünde ve işinde doğru tüccarın cennetteki yerini tavsif eden bu hadis, verdiği müjdeye nail kılan işin pek de kolay bir şey olmadığını düşündürmektedir. Gerçekten de namuslu iş yapan, doğru, dürüst ve güvenilir esnaf ve tüccar, sayı bakımından her zaman azınlıkta kalmaktadır. Bu yüzden Rasûl-i Ekrem, nefsini aşan, toplumla paylaşılması gereken maddî-manevî değerleri ayakta tutan *güvenilir* tacirin, Allah nezdindeki itibarının ve âhiretteki makamının *büyük* olacağını vurgulamıştır. Bu vurgu, ilhamını belki şu âyet-i kerîmeden almıştır: “Kim Allah’a ve Peygamber’e itaat ederse işte onlar, Allah’ın kendilerine lütuflarda bulunduğu nebiler, sıddıklar, şehidler ve sâlihlerle beraberdirler; bunlar ne güzel arkadaşlardır! Bu lütuf Allah’tandır. Bilen olarak Allah yeter”⁶⁵.

Hız. Ömer şöyle der: “Öyle bir kişinin namazı ve orucu sizi aldatmasın ki, konuştuğunda yalan söyler ve kendisine bir şey emanet edildiğinde hıyanet eder!”. Demek oluyor ki, iş, meslek ve ticaret hayatında yalan söylediğinden, maddî-manevî emanete riayet etmediğinden itibarını yitirmiş olan bir insan, namaz ve oruç ibadetinin hakkını verememiş ve semeresini görememiştir. Böyle bir insan tevbe ve istiğfar ederek, ibadetin tezahürlerini fert ve toplum hayatında göstermek suretiyle güven yenilemek zorundadır.

Bu yüzden Rasûl-i Ekrem, “Ey tüccar topluluğu! Alış veriş esnasında boş laf ve yemin edilir. Bu sebeple onu zekat ve sadaka ile telafi ediniz!” uyarısıyla, insanın hem *Hak* hem de *halk* nezdinde güven yenilemesi gerektiğini öğretir. Zira çarşı ve pazarda çok yemin edilir. Emane-

65 Nisa 4/69-70

te hıyanet edilerek yalan, hile, aldatma ve kandırma yollarına başvurulur. Haksız rekabet, karaborsacılık, faizcilik, tefecilik gibi günahlar sıkça işlenir. Görünen ve görünmeyen (insî ve cinnî) şeytanlar, oralarda cirit atarak insanları işva ve tahrik eder.

Hz. Ömer'in oğlu Abdullah diyor ki: Bir adam Peygamber'e (s.a) gelerek "Alışverişlerde ben aldatılıyorum!" dedi. Bunun üzerine Peygamber (s.a), "Alışveriş yaparken "aldatmaca yok de!" buyurdu. Artık adam hep onu söylerdi⁶⁶. Bu hadîs-i şerif, Hz. Ömer'in hilafet döneminde teşkilatlı bir yapıya kavuşan hisbe müessesesine temel teşkil eder. Çarşı ve pazarda piyasayı denetlemek, Rasûl-i Ekrem tarafından ortaya konulan iktisâdî-mali hükümlerin ne ölçüde uygulandığını kontrol etmek, yanlış davranış ve gayr-i meşru muamelelerde bulunanlara hemen müdahale ederek onlara olması gereken ticaret şeklini göstermek, sözü edilen hisbe müessesinin başta gelen vazifelerindedir. Nitekim Hz. Ömer, Kureyş kabilesine mensup yetenekli kadın bir sahâbî olan Şifâ bint Abdillâh'ın (r.a) görüşlerine önem vermiş, ona hürmet etmiş ve onu çarşı-pazarda görevlendirmişti.

Ayrıca, "Ücretli olarak istihdam ettiklerinin en hayırlısı kuvvetli ve güvenilir olanıdır" âyetinden⁶⁷, iş ve ticaret hayatında işverene güven telkin etmenin ve bunu fiilen göstermenin, yapılması gereken bir vazife olduğu anlaşılır.

66 Buhârî, İstikrâz, 19; Müslim, Büyü, 33; Ebû Dâvud, Büyü, 65; Nesâî, Büyü, 57.

67 Kasas 28/26